

národní
úložiště
šedé
literatury

Metodika pasportizace památky zahradního umění

Olišan, Jiří; Šnejd, Daniel; Ehrlich, Marek; Křesadlová, Lenka; Pavlátová, Marie
2016

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-204292>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 23.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

Příloha č. 5

Záznam o zapracování připomínek z oponentních posudků do textu Metodiky pasportizace památek zahradního umění.

Dne 29. 9. 2015 obdrželi řešitelé projektu DF12P01OVV044: „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování,“ dva oponentní posudky k *metodice pasportizace památek zahradního umění*, doporučující její certifikaci a obsahující dílčí připomínky a doporučení úprav jejího textu.

Níže uvádíme informaci o způsobu zapracování konkrétních připomínek a doporučení a o důvodech, proč některé z nich nebyly v textu metodiky uplatněny.

Posudek č. 1, autor Jan Hendrych (VÚKOZ v.v.i. Průhonice)

IV) Srovnání se zahraničím

Připomínka č. 1

"zahraniční postupy a metody: English Heritage - Velká Británie (chybí odpovídající citace v literatuře níže)".

Zpracování připomínky:

citace zdroje byla vložena do kap. VI. Seznam použité a související literatury:

Register of Historic Parks and Gardens of Special Historic Interest in England. [cit. 10. října 2015].

Dostupný na <http://historicengland.org.uk/listing/what-is-designation/registered-parks-and-gardens/>.

VI) Seznam použité související literatury

Připomínka č. 2

"chybí citace zdrojů z anglické literatury (byť je v textu - srovnání se zahraničím - uvedena), která je s ohledem na téma práce inspirativní"

Zpracování připomínky:

citace zdrojů byly vloženy do kap. VI. Seznam použité a související literatury

Easton Lodge Gardens v Bishop's Stortfordu. Record Id: 4857. [cit. 10. října 2015]. Dostupný na <http://www.parksandgardens.org/places-and-people/site/4857?preview=1>

Callan Park Conservation Management Plan. [cit. 10. října 2015]. Dostupný na <http://www.leichhardt.nsw.gov.au/Community-Issues/Callan-Park/Callan-Park-Master-Plan#Callan Park Conservation Management Plan>

Port Arthur Historic Site Landscape Management Plan. [cit. 10. října 2015]. Dostupný na <http://portarthur.org.au/wp-content/uploads/sites/2/2015/08/PAHSMA-Landscape-Management-Plan-20021.pdf> dostupného na <http://www.portarthur.org.au/file.aspx?id=2896>.

Doporučení oponenta:

Doporučení č. 1

"Určitá nejasnost je v definování a systematickém používání např. termínů alej a stromořadí, které nejsou navzájem přesně odlišeny na stromořadí a aleje (dle norem zažitého členění) a specifikovány takto v rámci třídění (zde se vyskytuje jako alej), resp. legend k mapám (zde uvedeny jako stromy ve stromořadí) atp. Doporučuji pak v tomto smyslu zvážit také přesnější mapové vyjádření těchto linií a nikoli polygonů, či nejde-li o rozsáhlé krajinářské objekty pak jako jednotlivé body v linii (viz např. příloha 2.3.3. modelového objektu zahrady v Českém Krumlově."

Vyjádření řešitelů k doporučení oponenta:

metodika ve verzi posuzované oponentem rozlišovala strukturální prvky "strom ve stromořadí" (typy prvků kódy 228, 233 a 234) a oddíl "alej" (typ oddílu kód 901).

Strukturální prvky "strom ve stromořadí" byly prezentovány v mapách strukturálních prvků objektu PAZU (příloha metodiky 2.3.2.). Strom ve stromořadí je v předkládané metodice chápán jako jedinec, který je integrální součástí stromořadí. Z pohledu geometrie prvku GIS se jedná o bodový strukturální prvek památky zahradního umění. Tito jednotliví jedinci jsou během pasportizace mapování a prezentování v mapových výstupech pasportů zeleně. Tento postup v zásadě vychází z metodiky VÚKOZ 1986. (ONDŘEJOVÁ, Vítězslava. Metodika evidence a pasportizace zeleně IN: *Tvorba a údržba zeleně: Den nové techniky v Průhonících*, Výzkumný a šlechtitelský ústav okrasného zahradnictví, Čs. redakce MON Praha 1986.) Datový model, používaný předkládanou metodikou pasportizace, umožňuje pro jednotlivé stromy konkrétního stromořadí uložit v databázi pasportu údaj jejich příslušnosti k tomuto konkrétnímu stromořadí.

V reakci na doporučení oponenta byl třídění strukturálních prvků doplněn o prvky:

- 277 - stromořadí listnaté - tvarované
- 278 - stromořadí vzrůstné
- 279 - stromořadí méně vzrůstné

Stromořadím se v pojetí předkládané metodiky rozumí:

"záměrně vysazená jedna řada stromů, rozmístěných obvykle v pravidelných rozestupech " v souladu s definicí, jež je stanovena metodikou KUČOVÁ, Věra, DOSTÁLEK, Jiří, EHRLICH, Marek, KUČA, Karel, PACÁKOVÁ, Božena. Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny, 2014. ISBN 978-80-7480-022-1.

Z pohledu geometrie prvku GIS představuje stromořadí liniový strukturální prvek památky zahradního umění.

Do třídění oddílů památek zahradního umění byly dále vloženy nově definované typy oddílů:

- 901 - alej vzrůstná
- 902 - alej méně vzrůstná
- 903 - alej tvarovaných živých stěn

Aleje typů 901, 902 a 903 se v pojetí této metodiky chápou jako oddíl památky zahradního umění. Jsou definovány jako cesta nebo silnice, jež dotvářena po obou stranách jedním nebo více stromořadími nebo tvarovanými živými stěnami. Jedná se tedy o entitu utvářenou strukturálními prvky různých kategorií: plochou komunikace (cesty, silnice), dvěma a více stromořadími a rovněž plochami bylinných porostů v podrostu stromořadí. Alej tak naplňuje definici oddílu (viz kapitoly II.2.1. a II.3.2.1. této metodiky). Z hlediska reprezentace tohoto typu oddílu v mapě je nezbytné ji během mapování vymezit jako polygon.

Doporučení č. 2

"Třídníky, obsahující typy strukturálních prvků, doporučuji doplnit o podrobnější popisy jednotlivých strukturálních prvků, tedy jejich základní charakteristiky a rozlišovací znaky, nutné pro jejich vlastní rozlišení, klasifikování a přesné zatřídění (viz např. připomínka výše ohledně nejasnosti a nejednotnosti u termínu alej, stromořadí)."

Zpracování doporučení:

Třídník strukturálních prvků a oddílů ve verzi posuzované oponentem neobsahoval podrobnější popisy prvků a oddílů. Definice strukturálních prvků byly v souladu s přihláškou projektu NAKI DF12P010VV044 soustředovány do terminologického slovníku, jenž je neuplatňovaným výsledkem projektu.

Podle doporučení oponenta byla struktura údajů v třídníku rozšířena o základní definici jednotlivých strukturálních prvků a oddílů. Třídník je prezentován v příloze č. 1 předkládané metodiky.

Doporučení č. 3

"Bylo by dobré například třídění na alej (nízkých) ovocných stromů, stromořadí (vysokých) okrasných stromů (je možno se opřít o mapy stabilního katastru a jeho legendu, která rozlišení ovocných a okrasných lesních stromů alejí a stromořadí obsahuje, nejsou-li dnes tyto prvky přítomny fyzicky přímo v terénu), či přímo uvádět u těchto linií jejich druhové zastoupení, tj. původní druh, převládající druh atp."

Zpracování doporučení:

Rozlišení alejí na specifické typy bylo zohledněno ve finální verzi třídníku (viz text k doporučení č.2). Definice typů stromořadí resp. alejí byly koordinovány s terminologií certifikované Metodiky tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny (KUČOVÁ, Věra; DOSTÁLEK, Jiří; EHRlich, Marek; KUČA, Karel; PACÁKOVÁ, Božena. *Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny*. Praha: Národní památkový ústav, generální ředitelství, 2014. Odborné a metodické publikace, svazek 53. ISBN 978-80-7480-022-1, s. 32-65).

Doporučení č. 4

"Některé obecně známé termíny nejsou pak v třídníku uvedeny a doporučuji jejich pokud možno vyčerpávající doplnění (pokud se nepočítá s vyčerpávajícím třídníkem až během jeho doplňování při vlastní praxi a výskytu nalezených nových prvků) v rámci odpovídajících oddílů strukturálních prvků (mj. namátkou např. kašna, ostrov a mnohé další)."

Zpracování doporučení:

část obecně známých termínů uvedených oponentem již v třídníku zařazena ; během dopracování třídníku byl jeho rozsah rozšířen a ve finální verzi obsahuje více než 450 definovaných strukturálních prvků; třídník je prezentován v příloze č. 1 předkládané metodiky.

Posudek č. 2, autor Markéta Šantrůčková (VÚKOZ v.v.i. Průhonice)

II) Vlastní popis metodiky

"K samotné metodice a jejím přílohám mám několik připomínek formálního a věcného rázu, které nijak nesnižují její odbornou hodnotu."

Připomínka č. 1

"V textu se projevuje nejednotnost v používání sousloví památka/památky zahradního umění a zkratky PAZU. Doporučovala bych používat výhradně sousloví a nezavádět do odborné terminologie další zkratky, které budou zejména laickou veřejností při využití metodiky mást."

Zpracování připomínky:

zkratky v textu metodiky nahrazeny souslovím "památka/památky zahradního umění."

Připomínka č. 2

"Některé kapitoly (II.3.2.1; II.5.3; II.5.4.7; II.5.4; V) jsou členěny na podkapitoly nečíslovanými tučnými podnadpisy. Doporučovala bych držet jednotnou strukturu textu a i tyto podnadpisy hierarchicky číslovat. Kde to není účelné a pod podnadpisem je např. jen jeden odstavec, je možno zpracovat kapitolu jako navazující text bez členění."

Zpracování připomínky:

text metodiky byl upraven podle připomínky oponenta.

Připomínka č. 3

"Kapitolu II.1, která se věnuje domácím zákonům a mezinárodním smlouvám, bych doporučovala přejmenovat na Legislativní východiska. Metodická východiska jsou obsažena i v dalších kapitolách, zejména kap. II.3."

Zpracování připomínky:

text metodiky byl upraven podle připomínky oponenta.

Připomínka č. 4

"Kapitolu II.1, která se věnuje domácím zákonům a mezinárodním smlouvám, bych doporučovala přejmenovat na Legislativní východiska. Metodická východiska jsou obsažena i v dalších kapitolách, zejména kap. II.3."

Zpracování připomínky:

text metodiky byl upraven podle připomínky oponenta.

Připomínka č. 5

"V kapitole II.2.1 Pojmy se na dvou místech odkazuje na typy strukturálních prvků (v definicích Třídy strukturálních prvků památek zahradního umění a Strukturálního prvku památky zahradního umění), jejich definice by měla být doplněna."

Zpracování připomínky:

v kapitole metodiky II.2.1 Pojmy byla doplněna definice typu strukturálního prvku a typu oddílu památky zahradního umění:

Typ strukturálního prvku pasportu památky zahradního umění

Souhrnné označení relativně homogenní skupiny entit, tvořících součást hmotné struktury památek zahradního umění a vyznačujících se v souhrnu relativně blízkými základními charakteristikami jejich formy (vzhledu a prostorového uspořádání), materie a funkce. Typ strukturálního prvku pasportu je v třídíku identifikován názvem typu strukturálního prvku, kódem typu strukturálního prvku, údajem o geometrické reprezentaci prvku v mapě projektu GIS, údajem o měrné jednotce a definicí typu strukturálního prvku.

Typ oddílu pasportu památky zahradního umění

Souhrnné označení relativně homogenní skupiny entit, naplňujících znaky konkrétního ustáleného architektonického typu.

Připomínka č. 6

" V kapitole II.3.2 se opakuje definice třídy strukturálních prvků z kapitoly II.2, což jej již nadbytečné. V kapitole II.3.2.1 se opakuje definice strukturálního prvku z kapitoly II.2, což jej již nadbytečné."

Zpracování připomínky:

text metodiky byl upraven podle připomínky oponenta, opakující se definice byly vypuštěny.

Připomínka č. 7

"V schématu postupu (kap. II.5.2, tab. 3) bych doporučovala v oddíle zpracování dat terénního průzkumu zdůraznit interpretaci jednotlivých strukturálních prvků a oddílů. Že je tato interpretace prováděna je zřetelné z přiložených tabulek pasportizace, které obsahují položky historie, popis prvku, technický stav, navrhované opatření."

Zpracování připomínky:

text tab. 3 v kap. II.5.2. byl upraven podle připomínky oponenta.

Připomínka č. 8

" Pasportizace klade poměrně velký důraz na geodetické zaměření posuzovaných památek zahradního umění, zároveň však v kapitole II.5.3 připouští, že pokud není geodetické zaměření k dispozici, je možné pro terénní průzkum využít katastrální mapy a ortofotomapy. Je otázkou, zda by tyto podklady v některých méně podrobně posuzovaných objektech nemohly vůbec suplovat geodetické zaměření, což by tvorbu pasportů zrychlilo a zlevnilo."

Vyjádření řešitelů k připomínce oponenta:

katastrální mapu považujeme v rámci předkládané metodiky především za základní zdroj informací o nemovitém majetku ve zkoumané území památky zahradního umění. Soubory popisných informací a geodetických informací katastrální mapy však nejsou dostatečné pro vyčerpávající prostorovou identifikaci strukturálních prvků v území památky zahradního umění.

Katastrální mapy představují v tvorbě pasportu základní mapový podklade, nad nímž se vytváří datová vrstva pasportu.

Ortofotomapa území památky zahradního umění poskytuje informace o skutečném stavu zájmového území. V současnosti jsou dostupné ortofotomapy s přesností na 0,1 m, jsou využitelné pro prostorovou identifikaci především bodových a liniových strukturálních prvků, nacházejících se ve volném prostoru. Naproti tomu je ortofotomapa obtížně využitelná pro prostorovou identifikaci strukturálních prvků, jež se nacházejí v podrostu zapojených skupin stromů, porostů dřevin, lesních porostů - strukturálních prvků jež jsou, co se týče výměry ploch, v objektech památek zahradního umění značně rozšířené. Tento limit výrazně ztěžuje univerzální využití ortofotomap jako zdroje geodat pro pasportizaci památek zahradního umění.

Pokud je cílem tvorby pasportu konkrétní "PAZU" také získání bilančních údajů o výměrách jednotlivých prvků a jejich souhrnů, je nezbytné geodetické a popisné informace katastrální mapy a informace z ortofotomapy doplnit sběrem dat přímými nebo nepřímými metodami (viz kap. II.5.4.1. Sběr geodat). Soudobé metody mapování využívající např. mobilní mapovací systémů nabízejí při sběru dat pro pasporty památek zahradního umění relativně příznivé nákladové parametry.

Připomínka č. 9

" Tabulky 5, 6 a 7 v kapitole II.5.3 zcela nekorespondují s tabulkovými přílohami v Příloze č. 2. Doporučuji upravit podle přílohy č. 2."

Vyjádření řešitelů k připomínce oponenta:

Uvedené skupiny tabulkových příloh jsou v metodice prezentovány s odlišným účelem, předkládají věcně i metodicky odlišně zaměřené sdělení a mají ve struktuře výkladu metodického postupu pasportizace památek zahradního umění své místo.

Tabulky 5, 6 a 7 v kapitole II.5.3 stanovují specifické parametry metodického postupu - t.j. strukturu dat pro pasportizaci prvků, oddílů, celků památky zahradního umění.

Naproti tomu tabulky v příloze 2 prezentují výsledky pasportizace skupiny 20 modelových objektů - památek zahradního umění - z hlediska relativního zastoupení jednotlivých kategorií prvků v souboru 20 modelových objektů - a byly získány statistickými metodami. Hlavním sdělením tabulek v příloze 2 je informace o relativním (%) zastoupení dílčích kategorií prvků v statisticky reprezentativním vzorku památek zahradního umění.

Připomínka č. 10

" V Příloze č. 1 (třídníky) by bylo vhodné k typům strukturálních prvků a typům oddílů uvést jejich stručnou definici, případně odkaz na literaturu, ze které byla příslušná definice čerpána. Takto není jasné, na základě jakých kritérií bude odlišeno např. jezero a jezírko, balvan a kámen ."

Zpracování připomínky:

Podle doporučení oponenta byla struktura údajů v třídníku rozšířena o základní definici jednotlivých strukturálních prvků a oddílů - viz příloha č. 1 předkládané metodiky.

Připomínka č. 11

"Doporučuji třídu strukturálních prvků pozemních staveb nečlenit na budovy a ostatní pozemní stavby, neboť některé položky mohou být sporné."

Zpracování připomínky:

doporučení oponenta bylo uplatněno ve změně textu metodiky a struktury třídníku.

Připomínka č. 12

" Vymezené typy oddílů jsou plošně velmi rozmanité a především se mohou vzájemně překrývat, což není dále reflektováno."

Vyjádření řešitelů k připomínce oponenta:

připomínka oponenta byla podnětem k dalšímu precizování pojmu "oddíl". Nová definice jednoznačněji definuje parametry této entity materiální struktury památky zahradního umění: *Oddíl je prostorově vymezená entita památky zahradního umění, tvořená dvěma nebo více strukturálními prvky různých kategorií prvků. Vyznačuje se specifickou funkcí a koncepcí a představuje konkrétní realizaci ustáleného architektonického typu.*

Z hlediska aplikace v procesu pasportizace památky zahradního umění oddíly představují informační vrstvu nad základním pasportem. Naznačují souvislosti, nejsou předmětem souborných topografických analýz - sčítání nebo mezery ploch nejsou podstatné. Jsou to entity, jejichž plošná výměra se nezapočítává do bilance výměry objektu památky zahradního umění. Je možný plošný překryv oddílů - jeden nebo více strukturálních prvků mohou současně tvořit součást dvou i více oddílů. K překryvu vymezených oddílů dochází především v pravidelných historických zahradách, jejichž kompoziční jednotky mohou být komplikovaně architektonicky utvářeny z více oddílů (např. oddíl bosket, obsahující ve volném vnitřním prostoru oddíl labyrintu, oddíl zahradního kabinetu apod.

Přípomínka č. 13

" V mapách by měly být jednotlivé strukturální prvky důsledně odlišeny jinou mapovou značkou (co položka legendy, to jedna mapová značka). "

Vyjádření řešitelů k připomínce oponenta:

navržené řešení pro interpretaci a volbu vizualizace prostorových dat bylo zvoleno s ohledem na dané kartografické zásady.

V případě, kdy potřebujeme v mapě zobrazit velké množství kvalitativně různých dat a zároveň potřebujeme zachovat mapu dobře čitelnou, je třeba mít na paměti především kartografickou zásadu srozumitelnosti (tato zásada např. v případě legendy mapy říká, že počet znaků v legendě by neměl přesáhnout 25 až 30 znaků a skupina by měla mít maximálně 7 znaků).

Proto v daném projektu nebylo pro vizualizaci dat použito pouze vyjádření pomocí znaků=symbolů (bodových, liniových a plošných, které lze rozlišit barvou, tvarem a velikostí). Při použití příliš mnoha symbolů, různých tvarů, barev a velikostí se může mapa stát nesrozumitelnou.

Přidáním popisu (doplněním jedinečných kódů definovaných pro každý typ strukturálního prvku) bylo možné docílit v mapě vyšší podrobnosti informace a přitom zachovat mapu dostatečně srozumitelnou a přehlednou. Proto byla zvolena pro vizualizaci v mapě právě kombinace symbolů a popisu.

V Českém Krumlově 17. 12. 2015

Za tým řešitelů dílčího úkolu I.c): Ing. Jiří Olšan